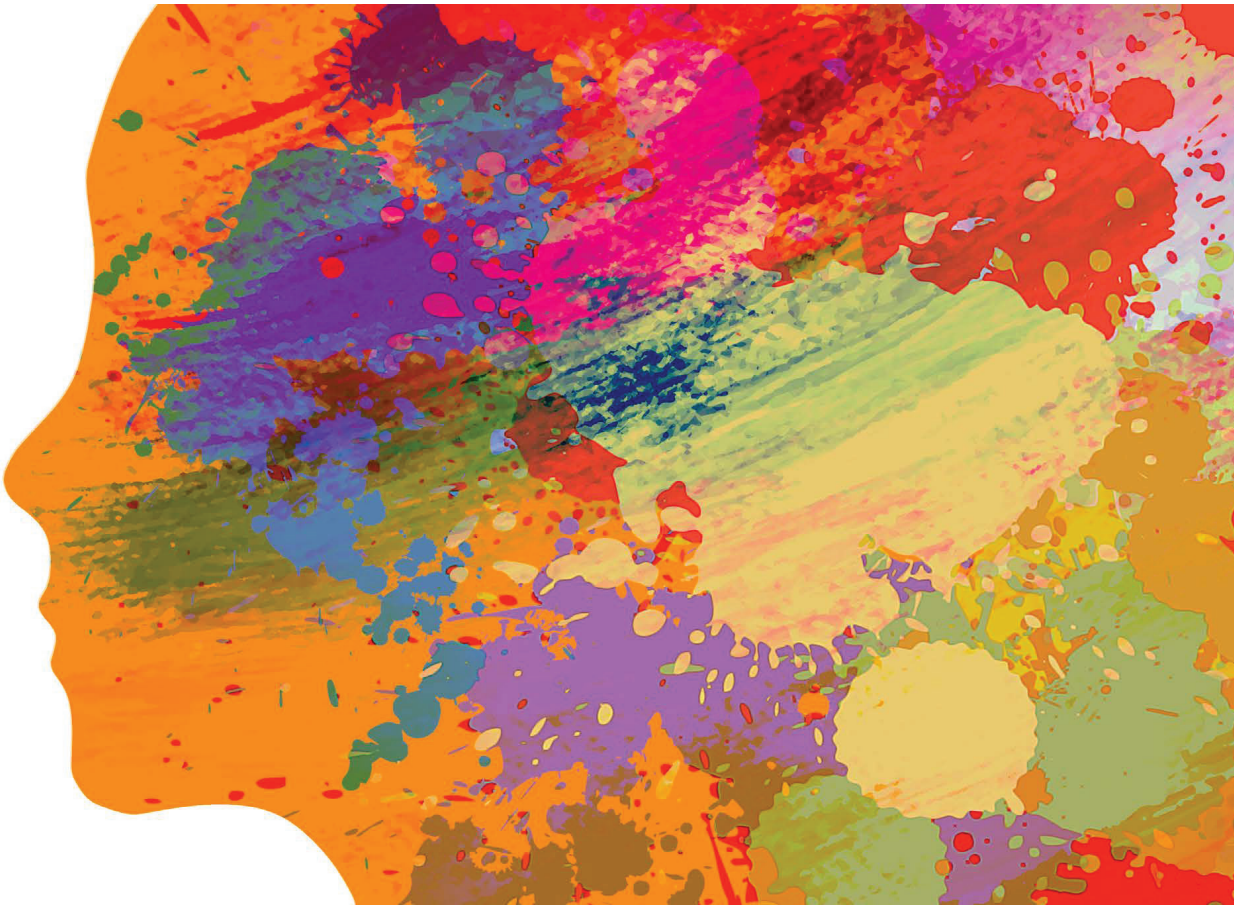
Financira Evropska unija

OECD
BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES

EMN
Evropska migracijska mreža
SLOVENIJA

Izvajanje ukrepov za državljansko usposabljanje kot pomembno orodje za vključevanje državljanov tretjih držav

Skupni informator Evropske migracijske mreže in OECD

Oktober 2024

IZJAVA O OMEJITVI ODGOVORNOSTI

Ta informator sta pripravili Evropska migracijska mreža (EMN) in Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD). EMN sestavljajo nacionalne kontaktne točke EMN (NKT EMN) v državah članicah EMN (države članice EU razen Danske) in državah opazovalkah EMN (NO, GE, MD, UA, ME, AM, RS), Evropska komisija, podpira pa ga ponudnik storitev EMN.

Informator ne odraža nujno mnenj in stališč Evropske komisije, ponudnika storitev EMN ali NKT EMN, njegove ugotovitve pa jih ne zavezujejo. Evropska komisija, ponudnik storitev EMN in NKT EMN nikakor niso odgovorni za kakršno koli uporabo vsebovanih informacij.

POJASNILO

Informator je bil pripravljen na podlagi nacionalnih prispevkov 25 NKT EMN (AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PL, PT, SE, SI, SK in RS), zbranih na podlagi ad hoc poizvedb (AHQ), ki so jih pripravile NKT EMN za zagotovitev čim večje primerljivosti. Informacije o državah OECD, ki niso članice EU, je zbrala in zagotovila OECD. Informacije v tem informatorju se nanašajo na stanje v zgoraj navedenih državah članicah in opazovalkah EMN do decembra 2023.

Statistični podatki so bili pridobljeni od Eurostata, državnih organov in iz drugih (državnih) podatkovnih zbirk.

OBJAVLJENO

Oktobra 2024

Evropska migracijska mreža (EMN), »Izvajanje ukrepov za državljansko usposabljanje kot pomembno orodje za vključevanje državljanov tretjih držav: Skupni informator EMN-OECD«, [datum], [URL], zadnji dostop [dan, mesec, leto].

DODATNE INFORMACIJE

Spletno mesto EMN: **http://ec.europa.eu/emn**
LinkedIn EMN: **https://www.linkedin.com/company/european-migration-network**
Račun X EMN: **https://twitter.com/emnmigration**
EMN na YouTubu: **https://www.youtube.com/@EMNMigration**

Ikone je oblikovalo podjetje **Freepik** na spletnih mestih **www.flaticon.com** in **vecteezy.com.**
Naslovnica: **iStockphoto**

KAZALO

1 KLJUČNI POUDARKI 4

2 UVOD 4

3 TEČAJI DRŽAVLJANSKE VZGOJE ALI DRŽAVLJANSKO USPOSABLJANJE V EU PO SKUPINAH DRŽAVLJANOV TRETJIH DRŽAV 5

4 PRISTOJNI ORGANI ZA OBRAVNAVO PRITOŽB NA PRVI STOPNJI 7

Finančna odgovornost 7

5 OPREDELITEV DRŽAVLJANSKE VKLJUČENOSTI 7

Cilji tečajev državljanske vzgoje/državljanskega usposabljanja 10

Teme tečajev državljanske vzgoje/državljanskega usposabljanja 12

Oblika tečajev državljanske vzgoje/državljanskega usposabljanja 13

6 PRILAGAJANJE POTREBAM 14

7 MERJENJE USPEŠNOSTI: ORODJA IN POSTOPKI 15

Posledice neudeležbe 16

Ocenjevanje programov državljanske vzgoje 17

Študija primera: Estonija – uradno ocenjevanje programa državljanske vzgoje 17

1 KLJUČNI POUDARKI

- Dvaindvajset držav članic in opazovalk Evropske migracijske mreže (EMN) ponuja tečaje državljanske vzgoje zakonito prebivajočim državljanom tretjih držav, vendar se ciljne skupine zelo razlikujejo.
- Zakonito prebivajoči državljani tretjih držav (razen upravičencev do mednarodne ali začasne zaščite) so ciljna skupina v 13 anketiranih državah.
- Upravičenci do mednarodne zaščite so številčno najpomembnejša skupina, ki je zajeta v skoraj vseh anketiranih državah. Druga pomembna skupina so upravičenci do začasne zaščite, ki jih v svoje tečaje državljanske vzgoje vključuje 14 držav.
- Države imajo zelo različne politike, ki vključujejo veliko izjem in dodatnih pravil, kar otežuje neposredne primerjave.
- V 14 državah članicah EMN je za zagotavljanje tečajev državljanske vzgoje ali državljansko usposabljanje pristojno eno ministrstvo, ki je lahko ministrstvo za notranje zadeve, delo, zaposlovanje in/ali socialne zadeve, izobraževanje, družino, otroke in mladino ali kulturo.
- V večini anketiranih držav članic in opazovalk EMN stroške tečajev državljanske vzgoje krijejo javni organi, to pomeni, da sodelujoči državljani tretjih držav ne plačajo nobenih stroškov.
- Devet držav članic EMN je poročalo, da tečaje vsaj delno financira Evropska unija (EU) iz Sklada za azil, migracije in vključevanje (AMIF), iz Evropskega socialnega sklada (ESF) ali drugih sredstev EU.
- Le tri anketirane države – Belgija (Flandrija), Finska in Nemčija – imajo uradno opredelitev državljanske vključenosti. Druge države članice in opazovalke EMN so poročale, da se v njihovih državah jasno in enotno razume, kaj je državljanska vključenost.
- Izluščeni so bili štirje ključni načini razumevanja državljanske vključenosti, pri katerih se od posameznika pričakuje, da: 1) pokaže zadostno znanje o družbeni, politični in kulturni stvarnosti v sprejemni državi; 2) razume pravila, pravice, obveznosti in dolžnosti ter temeljne vrednote sprejemne države; 3) je (na splošno) vključen v sprejemno družbo ter 4) je sposoben sodelovati v javnem življenju in izkoriščati enake priložnosti v sprejemni državi. V nekaterih državah državljanska vključenost zajema več kot eno od teh sestavin.
- V vseh anketiranih državah je glavni cilj državljanske vzgoje omogočati in spodbujati vključevanje upravičenih državljanov tretjih držav z zagotavljanjem, da pridobijo znanje in izkušnje, potrebne za sodelovanje v družbenem, gospodarskem, kulturnem in političnem življenju družbe gostiteljice. Državljane tretjih držav tudi uči, da spoštujejo vrednote in pravila države, razumejo delovanje družbe gostiteljice in so seznanjeni z razpoložljivimi storitvami.
- Ti cilji se odražajo v vsebini tečajev državljanske vzgoje in državljanskega usposabljanja. V večini anketiranih držav teme pogosto zajemajo dve glavni sestavini: informacije o delovanju družbe gostiteljice glede na norme, vrednote, pravice, pravila in obveznosti ter praktične informacije o razpoložljivih storitvah, vključno z zdravstvom, izobraževanjem, zaposlovanjem, stanovanji in družinskimi prejemki.
- Tečaji državljanske vzgoje se v 14 državah zagotavljajo po spletu in v učilnici, v nekaterih drugih pa izključno v učilnici. Oba načina imata prednosti in pomanjkljivosti. V 20 državah članicah in opazovalkah EMN se upoštevajo (osebne) potrebe udeležencev, na primer prilagodljivi urnik, varstvo otrok, tolmači in tečaji v različnih jezikih.
- Neobiskovanje obveznih in prostovoljnih tečajev državljanskega usposabljanja ima lahko negativne posledice za upravičence, praviloma povezane z njihovo pravico do prebivanja v sprejemni državi ali njihovim finančnim stanjem. To lahko vključuje 1) negativni vpliv na status prebivališča, 2) znižanje prejemkov, 3) globe, 4) zavrnitev povračila stroškov in 5) prisilno izselitev iz sprejemnih centrov. V 10 državah članicah in opazovalkah EMN neobiskovanje ni imelo posledic.
- Uspešnost tečajev državljanske vzgoje je že ovrednotilo 16 anketiranih držav, vendar v različnem obsegu in z različnimi metodologijami.

2 UVOD

Ta skupni informator EMN in Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) vsebuje **pregled sistemov/programov državljanskega usposabljanja za državljane tretjih držav** v državah članicah in opazovalkah EMN, vključno z njihovim upravljanjem in vključno v državah OCED, ki niso članice EU.[1]

Učinkovito vključevanje migrantov v družbo gostiteljico sta za države članice in opazovalke EMN ključni izziv in prvi pogoj za uspešno obvladovanje migracij.

Vlade držav so primarno odgovorne za pripravo in izvedbo socialnih politik in politik vključevanja, pri čemer EU zagotavlja ključno podporo s financiranjem, pripravljanjem smernic in spodbujanjem ustreznih partnerstev.[2]

1 Avstralija, Kanada, Nova Zelandija, ZDA.

2 Pogodba o delovanju Evropske unije (PDEU), 79. člen (prejšnji 3. in 4. točka 63. člena PES), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016E079, zadnji dostop 28. september 2023. Ta Evropski parlament in Svet pooblašča, da z ukrepi spodbujata in podpirata ukrepe držav članic za vključevanje državljanov tretjih držav, ki zakonito prebivajo na njihovem ozemlju.

Države članice EU sicer od državljanov tretjih držav lahko zahtevajo, da izpolnjujejo pogoje za vključevanje v skladu z notranjim pravom države,[3] vendar morajo zagotoviti dostop do ustreznih programov vključevanja ob upoštevanju posebnih potreb upravičencev s statusom begunca ali statusom subsidiarne zaščite.[4]

Državljansko izobraževanje ima pomembno vlogo pri vključevanju, vendar se ukrepi od države do države zelo razlikujejo, informacije o uporabljenih mehanizmih pa so razdrobljene in nepopolne.

Ta informator **vsebuje informacije o ciljih in zahtevah državljanskega usposabljanja** za vključevanje državljanov tretjih držav; opredeljuje **pristojne organe in razporeditev stroškov; vsebino tečajev državljanske vzgoje ali državljanskega usposabljanja ter način njihovega izvajanja (modalitete)** ter vključuje **najboljše prakse** držav članic in opazovalk EMN za **zagotovitev koristnih spoznanj o izboljšanju izvajanja različnih orodij za vključevanje**.

Informator odgovarja na več raziskovalnih vprašanj:

1. Kako države članice in opazovalke EMN upravljajo tečaje državljanske vzgoje ali državljansko usposabljanje? Katere so razlike med različnimi načini?
2. Kakšna je vsebina teh tečajev in kateri pogoji veljajo za državljane tretjih držav glede obiskovanja in potrjevanja?
3. Ali je vzpostavljena podpora za državljane tretjih držav, da lahko obiskujejo te tečaje, vključno z upoštevanjem spola?
4. Kako se ocenjuje državljansko usposabljanje v državah?

   Informator se osredotoča na državljane tretjih držav, ki že prebivajo v državah članicah in opazovalkah EMN.

Seznanjanje z družbo in normami države gostiteljice se lahko začne že pred prihodom (tj. po odobritvi vizuma), da se migranti pripravijo na prva leta v državi gostiteljici in imajo ustrezna pričakovanja (glej okvir 1).

Okvir 1: Državljanska vzgoja pred odhodom

Obveščanje migrantov o družbi v državi gostiteljici s seznanjanjem pred odhodom je dolgoletna praksa naselitvenih držav OECD (Avstralije, Kanade, Nove Zelandije, Združenih držav (ZDA)) in se običajno izvaja v obliki informativnih srečanj. V Kanadi seznanjanje pred odhodom prihodnjim priseljencem zagotovi informacije o življenju v Kanadi in jim je v pomoč pri oblikovanju realističnih pričakovanj glede vključevanja. Zagotavlja jim tudi informacije o pravicah in obveznostih.

Ta praksa se čedalje bolj širi in čedalje večje število držav članic EMN (npr. Avstrija, Nemčija, Madžarska, Italija) zagotavlja informativna srečanja in jezikovno usposabljanje v glavnih izvornih državah, da imajo novoprispele osebe ob prihodu že osnovno znanje o državi gostiteljici. Na Danskem, Finskem, Irskem in Norveškem se tako seznanjanje izvaja le za begunce, ki čakajo na preselitev.

Zaradi omejenih virov so le v nekaterih izvornih državah na voljo nespletni tečaji pred prihodom. Povečuje pa se število držav, ki so vzpostavile digitalne platforme za seznanjanje pred prihodom kot cenovno učinkovit način povečanja obsega teh storitev.

Vir: Prirejeno po publikaciji OECD »Uspešno vključevanje: uvajalni ukrepi za novoprispele migrante«, 2022.[5]

3 TEČAJI DRŽAVLJANSKE VZGOJE ALI DRŽAVLJANSKO USPOSABLJANJE V EU PO SKUPINAH DRŽAVLJANOV TRETJIH DRŽAV

Dvaindvajset držav članic in opazovalk EMN[6] ponuja tečaje državljanske vzgoje zakonito prebivajočim državljanom tretjih držav, vendar so ciljne skupine zelo različne (glej preglednico 1). V trinajstih državah so ciljna skupina vsi zakonito prebivajoči državljani tretjih držav.[7] Iste anketirane države, razen Belgije (Flandrija), tečaje namenjajo tudi upravičencem do mednarodne zaščite. Ta skupina je najpogostejša enotna ciljna skupina za tečaje državljanske vzgoje in državljansko usposabljanje, ki jo skoraj vse anketirane države[8] vključujejo v svojo ponudbo. V treh državah[9] je to edina skupina, ki ji je zagotovljeno državljansko usposabljanje.

3 Direktiva Sveta 2003/109/ES z dne 25. novembra 2003 o statusu državljanov tretjih držav, ki so rezidenti za daljši čas, drugi odstavek 5. člena, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32003L0109, zadnji dostop 28. septembra 2023; Direktiva Sveta 2003/86/ES z dne 22. septembra 2003 o pravici do združitve družine, drugi odstavek 7. člena, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32003L0086, zadnji dostop 28. septembra 2023.

4 Direktiva 2011/95/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite (prenovitev), 34. člen, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0095, zadnji dostop 28. septembra 2023.

5 OECD, Introduction Measures for Newly-Arrived Migrants, 2023, https://www.oecd.org/en/publications/introduction-measures-for-newly-arrived-migrants_5aeddbfe-en.html, zadnji dostop 9. junija 2024.

6 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IT, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SI, SK in RS.

7 AT, BE, CY, CZ, DE, EE, EL, FI, FR, LU, LV, NL (če je namen zakonitega prebivanja dolgoročen; oseba se mora državljansko vključiti), SI.

8 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IT, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SI, SK in RS.

9 IT, LT in RS.

Upravičenci do začasne zaščite so v ponudbo državljanske vzgoje zajeti v 14 anketiranih državah,[10] vključno z vsemi, ki tečaje namenjajo vsem zakonito prebivajočim državljanom tretjih držav, razen Francije in Nizozemske. V nekaterih državah[11] se tečaji za upravičence do začasne zaščite in za upravičence do mednarodne zaščite razlikujejo od tistih za druge zakonito prebivajoče državljane tretjih držav. V Estoniji tečaji za druge zakonito prebivajoče državljane tretjih držav vključujejo osnovni modul in ločene izbirne module, namenjene podjetnikom, znanstvenikom, migrantom zaradi družinskih vzrokov in tistim, ki študirajo ali delajo v Estoniji. V Avstriji so zakonito naseljenim državljanom tretjih držav zagotovljeni tečaji vključevanja, osebam, upravičenim do azila in subsidiarne zaščite, in razseljenim osebam pa tečaji o vrednotah in seznanitveni tečaji. Na Finskem so upravičencem do začasne zaščite na voljo podobni tečaji državljanske vzgoje kot drugim skupinam priseljencev. V Belgiji se tečaji za upravičence do začasne zaščite razlikujejo od tistih za druge zakonito prebivajoče državljane tretjih držav in upravičence do mednarodne zaščite. V grškem programu vključevanja HELIOS je serija »tečajev vključevanja« z moduli o grškem jeziku, kulturi, pripravljenosti za delo in življenjskih veščinah. Francija in Švedska posebej zagotavljata tečaje državljanske vzgoje za upravičence do združitve družine, sedem držav pa zagotavlja tečaje za posebne skupine zakonito prebivajočih državljanov tretjih držav, kot so podjetniki, znanstveniki, delovni migranti, študenti in družinski člani (glej preglednico 1).[12] To kaže na splošno težnjo med državami članicami in opazovalkami EMN, da državljansko vzgojo ponudijo državljanom tretjih držav, ki se želijo naseliti ali pridejo za dlje časa. Devet[13] jih ponuja podobne tečaje ali usposabljanje prosilcem za azil, da jih pripravijo na morebitno daljše prebivanje. Finska je poročala, da so tečaji za prosilce za azil manj izčrpni, vendar zagotavljajo pregled ključnih vidikov življenja na Finskem.

Irska ponuja skromno podporo pri seznanjanju in tečaje angleškega jezika le preseljenim beguncem po njihovem prihodu v državo. Drugi migranti imajo dostop do lokalnih skupnostnih pobud, ki spodbujajo vključevanje in raznolikost. Od 25 anketiranih držav le Madžarska in Poljska ne ponujata nobenih tečajev državljanske vzgoje. Portugalska državljanstvo in državljansko udeležbo vključuje v druge ukrepe.

Preglednica 1: Ciljne skupine tečajev državljanske vzgoje/državljanskega usposabljanja

Tečaji državljanske vzgoje	Države članice in opazovalke EMN
1. Zakonito prebivajoči državljani tretjih držav, razen upravičencev do mednarodne zaščite in upravičencev do začasne zaščite	AT, BE, CY, CZ, DE, EE (novoprispeli), EL, FI (načrtovani), FR, LU, LV, NL, SI
2. Upravičenci do mednarodne zaščite	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR,[14] HR, IT, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SI, SK in RS
3. Upravičenci do začasne zaščite	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, LU, LV, PL, SI
4. Upravičenci do združitve družine	BE, FR, NL, SE, LU
5. Drugi zakonito prebivajoči državljani tretjih držav (npr. študenti, znanstveniki, raziskovalci)	AT (različni tečaji za več različnih skupin), BE, CY, EE (posebne skupine, kot so znanstveniki), FI, FR (imetniki dovoljenj za prebivanje za deset let), LU (vsi)
6. Rezidenti za daljši čas	CY, FI, LU
7. Prosilci za azil	DE, CY, ES, FI, LU, LV, PL, SE, SK
8. Ni tečajev državljanske vzgoje ali so skromni	HU, IE, PT

V 12 anketiranih državah[15] je tečaj državljanske vzgoje ali državljansko usposabljanje obvezno vsaj za nekatere skupine migrantov, ki so odvisni od državne podpore in/ali imajo možnost v sprejemni družbi ostati dlje časa. Na Nizozemskem morajo vsi državljani tretjih držav obiskovati tečaje državljanske vzgoje, če je namen njihovega zakonitega prebivanja dolgoročen, in se morajo državljansko vključiti. To vključuje upravičence do mednarodne zaščite in državljane tretjih držav, ki so v državo vstopili zaradi združitve z družino, tj. osebo, ki v državi prebiva dlje časa. Tečaji državljanske vzgoje so prostovoljni za državljane tretjih držav, ki se jim ni treba državljansko vključiti, na primer, če želijo pridobiti nizozemsko državljanstvo z naturalizacijo ali zaprositi za dovoljenje za stalno prebivanje.

Podobno so v Franciji ciljna skupina državljanskega in jezikovnega usposabljanja zakonito prebivajoči državljani tretjih držav, ki želijo v državi ostati dlje časa. Skupine, ki v Franciji ostanejo kratek čas (npr.

10 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, LU, LV, PL, SI.
11 AT, BE, CZ, EE, EL.
12 AT, BE, CY, EE, FR, LU.
13 BE, CY, DE, ES, FI, LU, LV, PL, SK.
14 Prostovoljno.
15 AT, BE, CZ, DE, EE, EL, ES, FR, IT, LT, NL, SE.

študenti, napoteni delavci, pripravniki, sezonski delavci), in osebe, ki obiskujejo srednješolske ali podiplomske študijske programe v Franciji, so izključene. Na Finskem se morajo vsi nezaposleni iskalci zaposlitve iz tretjih držav udeležiti usposabljanja za vključevanje in tečaja državljanske vzgoje. Češka ponuja zmes prostovoljnih in obveznih tečajev: 18 centrov za podporo pri vključevanju tujih državljanov pripravlja tečaje o različnih temah, vključno z zgodovino, običaji, davki ter porodom in skrbjo za otroke. V Estoniji je obseg obveznih tečajev izčrpnejši za upravičence do mednarodne zaščite kot za upravičence do začasne zaščite. Na primer, upravičenci do mednarodne zaščite se morajo udeležiti modula o mednarodni zaščiti ter pridobiti jezikovno znanje na stopnji A2 v dveh letih in na stopnji B1 v petih letih. Od upravičencev začasne zaščite se pričakuje, da se udeležijo namenskega »programskega modula za prilagajanje« in tečajev estonskega jezika na stopnji A1.

V drugi skupini držav[16] je udeležba na tečajih državljanske vzgoje prostovoljna. Vendar štiri države[17] zahtevajo prisotnost, če oseba prosi za prebivanje za daljši čas ali državljanstvo. Na Cipru se ciprsko državljanstvo podeli le, če se je kandidat udeležil tečaja državljanske vzgoje. V Luksemburgu je prvi pogoj za pridobitev državljanstva prisotnost pri vseh urah tečaja *Vivre ensemble au Grand-Duché de Luxembourg* ali opravljen izpit.

4 INSTITUCIJE, PRISTOJNE ZA IZVEDBO TEČAJEV/ USPOSABLJANJA

V 14 anketiranih državah[18] je za zagotavljanje tečajev državljanske vzgoje ali državljanskega usposabljanja pristojno eno ministrstvo. V Bolgariji in na Hrvaškem so pristojna različna ministrstva, odvisno od osrednje vsebine tečaja ali usposabljanja, ki lahko zajema od vključevanja in zaposlovanja do izobraževanja in kulture. Običajno je za tečaje pristojno ministrstvo za notranje zadeve, delo, zaposlovanje in/ali socialne zadeve, vključevanje, izobraževanje, družino, otroke in mladino ali kulturo (glej preglednico 2). Slovenija in Srbija imata neodvisna urada posebej za begunce in migracije, ki ne spadata pod nobeno ministrstvo. Ciper nima organa, pristojnega za tečaje državljanske vzgoje, ampak postopek zagotavljanja takega usposabljanja določa medresorski odbor (ki ga sestavljajo ministrstva za notranje zadeve, izobraževanje in pravosodje).

Preglednica 2: Ministrstva, pristojna za tečaje državljanskega vključevanja

Pristojno ministrstvo	Države članice in opazovalke EMN
Ministrstvo, pristojno za notranje zadeve	BE (Valonija), CZ, DE, FR, HR, PL, SK
Ministrstvo, pristojno za delo, zaposlovanje in/ali socialne zadeve	BE (Valonija in nemško govoreča skupnost), BG, FI, LT, NL, SE
Ministrstvo, pristojno za izobraževanje	BG, HR, LU (deljena pristojnost z Ministrstvom za družinske zadeve, solidarnost, skupno življenje in sprejem beguncev)
Ministrstvo, pristojno za vključevanje	AT, BE (Flandrija), IE[19]
Ministrstvo, pristojno za družino, otroke in mladino	Belgija (nemško govoreča skupnost), LU
Ministrstvo, pristojno za kulturo	EE, LV
Ministrstvo, pristojno za zdravje	BE (Bruselj – glavno mesto)
Posebni urad za tujce in begunce	PL (Urad za tujce pod nadzorom Ministrstva za notranje zadeve in upravo), SI (Urad Vlade Republike Slovenije za oskrbo in integracijo migrantov) in RS (Komisariat za begunce in migracije)
Ministrstvo, pristojno za migracije in azil	EL

16 BG, CY, IE, LU, LV, PL, SI, SK in RS.
17 BG, CY, LU in RS.
18 AT, BE (različni organi, odvisno od regije), CZ, DE, EE, ES, FI, FR, IE, LT, NL, PL, SI, SK.
19 Za Irsko se preglednica nanaša na skromno podporo pri seznanjanju za preseljene begunce.

Ministrstva, navedena v preglednici 2, sicer nosijo končno odgovornost za tečaje državljanske vzgoje ali državljansko usposabljanje, vendar se dejanska organizacija in izvedba lahko oddata v zunanje izvajanje povezanim subjektom ali tretjim osebam na regionalni ali lokalni ravni, kot so posebne agencije za vključevanje,[20] sprejemni centri za begunce,[21] agencije za zaposlovanje[22] in izobraževalne ustanove.[23] Grški centri za vključevanje migrantov delujejo v 11 občinah po vsej državi in so skupaj z Mednarodno organizacijo za migracije (IOM) izvedbeni organi za tečaje v okviru nekaterih programov/ukrepov.

Pomembno vlogo pri organizaciji državljanske vzgoje imajo tudi občine (npr. Finska, Nizozemska, Švedska). Na Švedskem so občine odgovorne za zagotavljanje državljanskega usposabljanja in bodisi same izvajajo usposabljanje v sodelovanju z drugimi občinami bodisi na podlagi javnega naročila najamejo izvajalce storitev, kot so zasebna podjetja ali nevladne organizacije. Na Finskem bodo od leta 2025 občine glavni izvajalec. Na Nizozemskem se občine lahko prosto odločajo o najemu oseb iz zasebnega sektorja za izvedbo tečajev državljanske vzgoje. V desetih državah[24] nekatera ministrstva najamejo nevladne organizacije za izvedbo tečajev državljanske vzgoje, običajno v okviru časovno omejenih projektov. V Italiji se uporablja drugačen model, po katerem tečaje državljanske vzgoje in državljansko usposabljanje zagotavljajo zasebni subjekti, pristojni za sprejem.

Finančna odgovornost

V 21 državah članicah in opazovalkah EMN, ki so poročale o tem,[25] stroške tečajev državljanske vzgoje plačajo javni organi, zato državljani tretjih držav, ki se udeležijo tečajev, s tem nimajo nobenih stroškov. Tečaji so pogosto brezplačni za tiste, ki se jih morajo udeležiti, s tremi izjemami. V Avstriji stroške pripravljalnega tečaja za izpit v okviru vključevanja po sporazumu o vključevanju za zakonito prebivajoče državljane tretjih držav običajno krijejo prosilci, pod določenimi pogoji pa zvezna vlada krije največ polovico stroškov. Na Nizozemskem organi plačajo večino stroškov za upravičence do mednarodne zaščite, drugi zakoniti migranti pa lahko najamejo socialno posojilo za plačilo tečajev državljanske vzgoje. V Belgiji (Flandrija) udeleženci programa plačajo 90 evrov za seznanitveni tečaj o družbi in dodatnih 90 evrov za končni preizkus znanja. Bolgarija ravna drugače pri državljanih tretjih držav, ki so našli zaposlitev, pri katerih delodajalci finančno prispevajo za tečaje državljanske vzgoje za svoje zaposlene.

Več držav članic EU je poročalo, da tečaje in usposabljanje vsaj delno sofinancira EU, na primer iz AMIF,[26] ESF[27] ali drugih virov sredstev EU.[28] Na Irskem se tečaji, zagotovljeni v okviru skupnostnih pobud, financirajo iz državnih tokov financiranja.

5 OPREDELITEV DRŽAVLJANSKE VKLJUČENOSTI

Od vseh anketiranih držav imata le Belgija (Flandrija) in Nemčija uradno opredelitev državljanske vključenosti ali vključevanja. V Belgiji (Flandrija) je državljansko vključevanje opredeljeno kot »vodena pot do vključenosti, pri kateri vlada upravičencem ponuja posebej prilagojeni program, ki poveča samostojnost in katerega namen je sodelovanje na poklicnem, izobraževalnem in družbenem področju«. V Nemčiji je državljanska vključenost opredeljena kot »enakopravno sodelovanje v družbenem, gospodarskem in kulturnem življenju«. V drugih državah članicah in opazovalkah EMN, ki so zagotovile informacije, državljanska vključenost ni uradno opredeljena, je pa večina[29] poročala, da se v njihovem državnem okviru pojem državljanska vključenost jasno in enotno razume. Poročale so o štirih ključnih načinih, pri čemer v nekaterih državah razumevanje tega pojma zajema več kot eno sestavino. Lahko se razume, da državljanska vključenost zajema:

1. zadostno poznavanje družbene, politične in kulturne stvarnosti v sprejemni državi;[30]
2. razumevanje pravil, pravic, obveznosti in dolžnosti ter temeljnih vrednot sprejemne države;[31]
3. splošna vključenost upravičenca v sprejemno družbo, tudi z dejavnejšim sodelovanjem.[32] To

20 AT, BE, EL, FI, FR.
21 LT.
22 BG, FI.
23 BE, BG, FI.
24 BE (nemško govoreča skupnost), CZ, HR, EE, ES, FI, IE, LV, SK in RS.
25 AT, BE (razen Flandrije), BG, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LU, LV, NL (samo upravičenci do mednarodne zaščite), PL, SE, SI, SK in RS.
26 EL, HR, IE, LT, LV, PL, SK.
27 EE, EL, IE.
28 CY.
29 AT, BE (Valonija, Bruselj – glavno mesto, nemško govoreča skupnost), CY, CZ, EE, ES, IT, LU, LV, NL, PT, SE, SK in RS.
30 CY, CZ, EL, FI, LU, NL.
31 CZ, FI, IT, LU, NL.
32 AT, BE (Valonija, Bruselj – glavno mesto, nemško govoreča skupnost), NL in RS.

lahko vključuje razumevanje državljanskega vključevanja,[33] pridobitev jezikovnega znanja[34] ali vključevanje na trg dela;[35]

4. Sposobnost sodelovati v javnem življenju in izkoriščati enake priložnosti v sprejemni državi.[36]

Prva dva načina se osredotočata na (bolj pasivno) pridobivanje znanja in razumevanja, druga dva pa sta bolj dinamična in zahtevata dejavno prispevanje upravičenca k družbi.

Enajst držav[37] nima posebne opredelitve pojma državljanska vključenost, vendar je ta neločljivi del njihove širše poti vključevanja. V Franciji podpis republiške pogodbe o vključevanju *(Contrat d'Intégration Républicaine – CIR)* pomeni zavezanost tujega državljana republiškemu programu vključevanja, ki traja pet let ter vključuje jezikovno in državljansko usposabljanje ter olajša njihovo družbeno in poklicno vključevanje in opolnomočenje.

V preglednici 3 je prikazano razumevanje pojma državljansko vključevanje v anketiranih državah članicah in opazovalkah EMN.

Preglednica 3: Pojem državljansko vključevanje

Države članice in opazovalke EMN	Pojem državljansko vključevanje
Avstrija	»Vključevanje je proces za družbo kot celoto, katerega uspešnost je odvisna od sodelovanja vseh prebivalcev Avstrije in temelji na osebnih odnosih. Vključevanje zlasti zahteva, da priseljenci v procesu dejavno sodelujejo, ukrepe vključevanja vzamejo resno ter priznajo in spoštujejo temeljne vrednote evropske demokratične države« (prvi odstavek 2. člena zakona o vključevanju)
Belgija	**Valonija:** »[…] enakost, državljanstvo, povezanost družbe in medkulturna družba, dostop do javnih in zasebnih storitev ter sodelovanje v družbi in gospodarstvu« (cilji ukrepov vključevanja, valonski kodeks socialnega ukrepanja in zdravja, 151. člen). **Bruselj – glavno mesto:** Odlok z dne 20. julija 2023 ne vsebuje opredelitve državljanskega vključevanja, ampak opredeljuje politiko vključevanja na podlagi teh načel: »[…] enakost za vse; spoštovanje posameznikovega značaja, veščin in ambicij; migracije kot priložnost za družbo; ukrepi proti diskriminaciji, rasizmu in seksizmu ter vključevanje enakosti spolov v prevladujočo usmeritev; dejavno državljanstvo za vse; opolnomočenje posameznih ciljnih skupin; pridobitev znanja francoskega in nizozemskega jezika« (načela politike vključevanja, odlok z dne 20. julija 2023, 3. člen) **Nemško govoreča skupnost:** »dolgoročni in dinamični proces s ciljem vključiti vse ljudi, ki živijo na nemško govorečem območju, ne glede na njihov izvor v družbo ter jim omogočiti, da enakopravno sodelujejo na vseh družbenih področjih« (uredba o nemško govoreči skupnosti z dne 11. decembra 2017)
Bolgarija	Ni pravne opredelitve.
Hrvaška	Ni pravne opredelitve.
Ciper	"zadostno poznavanje temeljnih značilnosti sodobne politične in družbene stvarnosti na Cipru"
Češka	"[Razumevanje] pravic in obveznosti […], temeljnih vrednot […] ter vsakodnevnega življenja, kulture in običajev, ki prevladujejo v Češki republiki."
Estonija	Ni pravne opredelitve.
Finska	"Informacije o življenju in delu na Finskem, delovanju finske družbe ter o pravicah in obveznostih posameznika" (vladna uredba s podrobnejšimi določbami o vsebini in izvajanju večjezičnih tečajev državljanske vzgoje bo izdana v letu 2024; zakon o vključevanju bo začel veljati na začetku leta 2025)
Francija	Ni pravne opredelitve.
Nemčija	"Enakopravno sodelovanje v družbenem, gospodarskem in kulturnem življenju"
Grčija	Ni pravne opredelitve.
Madžarska	Ni pravne opredelitve.

33 Na primer, Latvija razume »povezano družbo«. Ustava Republike Latvije opisuje temelje povezane družbe: »Zvestoba Latviji, latvijski jezik kot edini uradni jezik, svoboda, enakost, solidarnost, pravičnost, poštenost, delovna etika in družina so temelji povezane družbe. Vsak posameznik skrbi zase, za svoje sorodnike in skupno dobro družbe z odgovornim ravnanjem do drugih ljudi, prihodnjih generacij, okolja in narave.«

34 EE, NL, SK.

35 AT, NL.

36 BE (Valonija, Bruselj – glavno mesto, nemško govoreča skupnost), ES, IT, LU, NL, PT, SE.

37 BG, EE, FR, HR, HU, IE, LT, LU, PL, SI, SK.

Države članice in opazovalke EMN	Pojem državljansko vključevanje
Irska	Ni pravne opredelitve.
Italija	»Popolno in zavestno sodelovanje v državljanskem, kulturnem in družbenem življenju skupnosti ob spoštovanju pravil, pravic in obveznosti.« »Poznavanje italijanske ustave in institucij Evropske unije za utemeljitev zlasti deljenja in spodbujanja načel zakonitosti dejavnega […] državljanstva […].« (1. člen zakona št. 92 z dne 20. avgusta 2019 o državljanski vzgoji v šolah)
Latvija	»Povezana družba« (preambula ustave Latvije) »Zvestoba Latviji, latvijski jezik kot edini uradni jezik, svoboda, enakost, solidarnost, pravičnost, poštenost, delovna etika in družina so temelji povezane družbe. Vsak posameznik skrbi zase, za svoje sorodnike in skupno dobro družbe z odgovornim ravnanjem do drugih ljudi, prihodnjih generacij, okolja in narave.« (Ustava Republike Latvije)
Litva	Ni pravne opredelitve.
Luksemburg	V zakonu z dne 23. avgusta 2023 je "vključevanje" nadomeščeno s širšim in bolj odprtim načinom "medkulturnega skupnega življenja", to je "participativnega, dinamičnega in trajnega procesa, katerega namen je vsem, ki živijo ali delajo v Velikem vojvodstvu Luksemburg, omogočiti, da živijo, delajo in odločajo skupaj. Temelji na vzajemnem spoštovanju, strpnosti, solidarnosti, povezanosti družbe ter boju proti rasizmu in vsem oblikam diskriminacije". (1. člen zakona z dne 23. avgusta 2023 o medkulturnem skupnem življenju)
Nizozemska	Ni pravne opredelitve.
Poljska	Ni pravne opredelitve.
Portugalska	"Aktivno državljanstvo"
Slovaška	Ni pravne opredelitve.
Slovenija	Ni pravne opredelitve.
Španija	Model vključevanja, ki temelji na spoštovanju demokratičnih pravil in vrednot ter svoboščin posameznika. Državljanska vključenost ne pomeni le, da imajo priseljenci dostop do pravne varnosti in socialnih pravic, temveč tudi do političnih pravic, tj. sodelovanja v javnem življenju."
Švedska	"Enake pravice, obveznosti in priložnosti za vse, ne glede na etnično in kulturno ozadje" (švedska politika vključevanja)
Srbija	"Vključitev v družbeno, kulturno in gospodarsko življenje"

Cilji tečajev državljanske vzgoje/ državljanskega usposabljanja

V vseh anketiranih državah je glavni cilj državljanske vzgoje omogočati in spodbujati vključevanje upravičenih državljanov tretjih držav[38] tako, da se jim zagotovijo znanje in veščine, potrebne za sodelovanje v družbenem, gospodarskem, kulturnem in političnem življenju družbe gostiteljice. Državljanska vzgoja državljane tretjih držav pripravlja tudi na spoštovanje vrednot in pravil države gostiteljice,[39] razloži delovanje družbe gostiteljice in seznanja ljudi z razpoložljivimi storitvami.[40]

Različni cilji tečajev državljanske vzgoje in državljanskega usposabljanja so prikazani v preglednici 4.

Razumevanje vključevanja je v državah članicah in opazovalkah EMN različno, od tega, da se državljan tretje države prilagodi družbi gostiteljici,[41] do tega, da pridobi enake pravice, primerljive s pravicami državljanov države gostiteljice[42] (glej preglednico 3). Države članice EMN imajo tudi različna pričakovanja glede vključevanja državljanov tretjih držav. Španija šteje državljansko vzgojo kot dolžnost države do tujih prebivalcev, ki jim nudi informacije in znanje, potrebne za to, da se znajdejo v španski družbi. V Franciji je CIR, ki vključuje državljansko usposabljanje, novoprispelim osebam v pomoč, da razumejo vrednote in načela Francoske republike, se naučijo francosko, se družbeno in poklicno vključijo ter postanejo samostojne. Sedem anketiranih držav[43] dojema državljansko vzgojo z vidika interesa družbe gostiteljice, tj. da zagotavlja, da tuji državljani, ki zakonito prebivajo dlje časa, upoštevajo pravila sprejemne družbe in ravnajo kot odgovorni prebivalci v skladu s sprejetimi vrednotami (npr. enakost spolov).

38 AT, BE, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, LT, LU, LV, NL, PL, PT, SE in RS.
39 AT, BE, EE, EL, FI, FR, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SI, SK.
40 BE, CZ, EE, EL, FI, FR, HR, IT, LT, LU, LV, NL, SE, SK.
41 EE, EL, PL.
42 BE, EE, LU, PT.
43 AT, CY, CZ, EE, FR, IT, PL.

Preglednica 4: Cilji državljanskega vključevanja

Države članice in opazovalke EMN	Cilj tečajev državljanske vzgoje/državljanskega usposabljanja
Avstrija	Ukrepi vključevanja bi morali ljudem omogočiti, da sodelujejo v družbenem, gospodarskem in kulturnem življenju v Avstriji. Pri tem so bistveni sodelovanje prek redne zaposlitve, dostop do in sprejetje izobraževalnih priložnosti, enakost spolov in hitro doseganje samostojnosti. Končni cilj celovitega procesa vključevanja bi moral biti pridobiti avstrijsko državljanstvo (drugi odstavek 2. člena zakona o vključevanju).
Belgija	**Flandrija:** »Novoprispelim osebam zagotoviti priložnost, da najdejo svoje mesto v družbi v svojem tempu, […] medtem ko družba novoprispele osebe prizna za polnopravne državljane«, ki lahko sodelujejo v družbi. **Valonija:** »pozdraviti in podpirati nove tuje prebivalce Valonije, jim biti v pomoč pri pridobivanju osnovnega znanja o delovanju družbe in družbenih odnosih v Belgiji ter jim olajšati njihovo vključevanje na ozemlju« **Bruselj – glavno mesto:** »voditi novoprispele osebe in krepiti njihovo samostojnost za njihovo sodelovanje pri gospodarskih, izobraževalnih, družbenih in kulturnih vidikih« **Nemško govoreča skupnost:** »posameznikom z migracijskim ozadjem omogočiti, da enakopravno in samostojno sodelujejo v belgijski družbi. To vključuje sposobnost sporazumevanja v vsakdanjem življenju; poznavanje in razumevanje pravic, dolžnosti in vrednot belgijske družbe; lažje iskanje zaposlitve in izobraževanje ter sodelovanje v družbenem življenju v vzhodni Belgiji.«
Bolgarija	Ni opredelitve.
Hrvaška	"Ena najpomembnejših nalog bi bila seznanitev priseljencev s hrvaškim jezikom in sistemom vključevanja ter storitvami, ki so jim na voljo."
Ciper	"Okrepiti vključitev v družbo gostiteljico."
Češka	"[…] seznaniti priseljence s sistemom vključevanja v Češki republiki in s storitvami, ki so jim na voljo in se običajno zagotovijo brezplačno."
Estonija	"[…] podpirati migracijski proces in prilagajanje novih priseljencev tako, da se jim zagotovi znanje o delovanju države in družbe, vsakdanjem življenju, delu, izobraževanju in družinskih temah ter se jih spodbuja k pridobivanju znanja estonskega jezika."
Finska	"[…] izboljšati poznavanje in razumevanje življenja in dela na Finskem, delovanja finske družbe ter pravic in obveznosti posameznikov […]"
Francija	"[…] Zagotoviti način za hitro vključitev na ozemlje in spodbujati njihovo samostojnost; zadovoljevati potrebe tujih državljanov; seznanjati jih s pravili življenja (vrednote, norme, upravni postopki itn.) v Franciji"
Nemčija	Enako kot zgoraj navedena opredelitev oziroma ni razlik med opredelitvijo in ciljem (enakopravno sodelovanje v družbenem, gospodarskem in kulturnem življenju).

Države članice in opazovalke EMN	Cilj tečajev državljanske vzgoje/državljanskega usposabljanja
Grčija	Navedeni cilj je seznanitev državljanov tretjih držav z grško zgodovino in kulturo (npr. institucionalnim okvirom, državljanskimi pravicami in obveznostmi, vsakdanjimi postopki in navadami) ter z "evropskim načinom življenja".
Irska	Ni opredelitve.
Italija	"... vzpostavljeno je interdisciplinarno poučevanje državljanske vzgoje, ki razvija znanje o družbenih, gospodarskih, pravnih, državljanskih in okoljskih strukturah in družbenih profilih ter njihovo razumevanje. Pobude za ozaveščanje o odgovornem državljanstvu se začnejo že v vrtcu."
Latvija	"Spodbujati uveljavljanje temeljnih pravic državljanov tretjih držav in njihovo vključitev v latvijsko družbo."
Litva	"Upravičencem do mednarodne zaščite zagotoviti nujno znanje, da se znajdejo v litvanskem družbenem, gospodarskem in kulturnem življenju ter vključijo vanj."
Luksemburg	"[…] olajšati dostop do informacij in spodbujati dejavno državljansko udeležbo. […] Seznaniti posameznika s temeljnimi pravicami in delovanjem luksemburške družbe z namenom pridobiti luksemburško državljanstvo."
Nizozemska	"Vse osebe, za katere veljajo obveznosti vključevanja, hitro in popolnoma sodelujejo v nizozemski družbi, če je le mogoče s plačanim delom."
Poljska	"Prilagajanje in pridobivanje informacij, ki prispevajo k večjemu znanju tujcev o njihovih pravicah in obveznostih, ter seznanjanje s poljskimi običaji, tradicijo, kulturo in zgodovino."
Portugalska	"Postopno vključevanje tujih državljanov v civilno družbo in stik z javnimi službami. […] Spodbujati napredek raznovrstne družbe, ki spodbuja povezanost družbe."
Slovaška	"Seznanjanje prosilcev za azil in upravičencev do mednarodne zaščite s kulturno stvarnostjo ter podrobnostmi in osnovnimi informacijami o življenju na ozemlju Slovaške republike."
Slovenija	"Seznanjanje z družbo, kulturo in ustavno ureditvijo."
Španija	"Doseči več znanja in boljše vključevanje v družbo gostiteljico. […] Namen državljanskega vključevanja je zgraditi pluralno in vključujoče državljanstvo, ki priznava kulturno in versko raznovrstnost."
Švedska	"[…] olajšati vključitev novoprispelih priseljencev v delovno in družbeno življenje." Tudi "[…] zagotoviti temeljno razumevanje švedske družbe in postaviti temelje za stalno pridobivanje znanja o življenju na Švedskem."
Srbija	"Olajšati vključitev v družbo."

Teme tečajev državljanske vzgoje/ državljanskega usposabljanja

Teme tečajev državljanske vzgoje in državljanskega usposabljanja so podobne v vseh državah članicah in opazovalkah EMN. Pogosto zajemajo dve glavni sestavini: informacije o delovanju družbe gostiteljice glede na norme, vrednote, pravice, pravila in obveznosti ter praktične informacije o razpoložljivih storitvah, vključno z zdravstvom, izobraževanjem, zaposlovanjem, stanovanji in družinskimi prejemki (glej preglednico 5).

V skladu z idejno zasnovo in cilji državljanske vzgoje teme tečajev pri državljanih tretjih držav večajo razumevanje pravic in obveznosti v družbi gostiteljici in njihovo upoštevanje, kar jim pomaga najti pot in podpira njihov proces vključevanja.

Preglednica 5: Teme tečajev državljanske vzgoje/državljanskega usposabljanja[44]

Tema	Države članice in opazovalke EMN
Norme, vrednote, pravice, pravila in obveznosti	AT, BE, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SI, SK in RS (21)
Trg dela	AT, BE, CZ, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IT, LT, LV, NL, PL, SE, SI, SK (17)
Kultura in zgodovina	AT, CZ, DE, EL, ES, FI, FR, HR, IE, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SI, SK and RS (18)
Zdravstveni sistem	AT, BE, CZ, EE, ES, FI, FR, HR, IT, LT, LV, NL, PL, SE, SI, SK (16)
Izobraževalni sistem	AT, BE, CZ, EE, ES, FI, FR, HR, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SK (15)
Socialni sistem (deloma zajet v usposabljanju o pravicah in obveznostih)	AT, BE, CZ, DE, EE, EL, FI, HR, IT, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SK, SI (17)
Enakost spolov in preprečevanje nasilja[45]	AT, BE, CZ, EE, ES, FI, FR, IE, LT, LV, NL, PL, SE, SI, SK in RS (16)
Stanovanja	BE, HR, CZ, EE, ES, FI, FR, NL, PL, SE, SI, SK (12)
Družinsko življenje	BE, CZ, EE, ES, FI, FR, LT, PL, SE, SK (10)
Jezik	AT, BG, CZ, EE, FI, HR, LU, SK (8)
Geografija	CZ, FI, FR, LT, LV, NL in RS (7)
Informacije o azilu in zaščiti	CZ, EE, EL, LT, PL (informacije o sprejemu in socialnem varstvu med azilnim postopkom) (5)
Prosti čas	CZ, SK (2)

Norme, vrednote, pravice, pravila in obveznosti v sprejemni družbi, vključno z informacijami o enakosti spolov in preprečevanju nasilja so daleč najpogostejše teme državljanske vzgoje in usposabljanja v 21 državah članicah in opazovalkah EMN (glej preglednico 5). Pogoste so tudi informacije o kulturi in zgodovini (ki delno zajemajo vero) sprejemne družbe, informacije o zaposlitvenih možnostih, vključno z ustanavljanjem podjetij in podjetništvom, ter informacije o socialnem sistemu. Najmanj pogoste teme so geografija sprejemne države in informacije o zaščiti, kot so pravice glede prebivanja, zlasti za upravičence do mednarodne zaščite in za upravičence do začasne zaščite, ter prostočasne dejavnosti. Jezikovno usposabljanje je del državljanske vzgoje v osmih anketiranih državah, druge države članice in opazovalke EMN pa lahko jezikovno usposabljanje obravnavajo ločeno od državljanske vzgoje. V večini držav število ur jezikovnega usposabljanja, ki so na voljo migrantom, daleč presega število ur državljanskega usposabljanja.[46]

Oblika poučevanja državljanske vzgoje/državljanskega usposabljanja

V 14 anketiranih državah[47] so tečaji državljanske vzgoje na voljo po spletu in v učilnici[48] ali v hibridni obliki. V štirih državah[49] se državljanska vzgoja poučuje izključno v učilnici (glej preglednico 6).

Francija uporablja inovativni način, pri katerem štiri nezaporedne dni usposabljanja v učilnici, razporejene v obdobju od treh do štirih mesecev, dopolnjuje mobilna aplikacija za državljansko usposabljanje. Aplikacija vsebuje šest modulov in udeležencem omogoča, da preizkusijo ter utrdijo svoje znanje pred vsakim dnevom usposabljanja v učilnici in po njem. Udeleženci lahko opravijo kratka preverjanja znanja o ključnih temah, kot so zdravje, zaposlitev, stanovanje in starševstvo ter odkrivajo Francijo na splošno. Aplikacija vsebuje tudi povezave na uporabna spletna mesta, kot so spletna mesta francoske vlade, ministrstev, javnih služb in državnega urada za zaposlovanje, ter spletna mesta o skladu za družinske prejemke, zdravstvenem zavarovanju, stanovanjih in načrtovanju družine. Poljska prav tako uporablja mobilno aplikacijo. V Estoniji in Srbiji državljanska vzgoja vključuje ogled pomembnih znamenitosti na kraju samem.

44 Za Irsko se podatki nanašajo na skromno podporo pri seznanjanju za preseljene begunce.
45 To je lahko delno zajeto v drugem usposabljanju o normah, vrednotah in pravicah (FR, NL) ali posameznikovih pravicah in obveznostih (SE).
46 OECD, Making Integration Work: Introduction Measures for Newly Arrived Migrants, 2022.
47 AT, BE, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, LU, LV, NL, SE, SI, SK.
48 Na Češkem se tečaji obveznega prilagajanja in vključevanja izvajajo le osebno. Prostovoljni družbenokulturni tečaji so na voljo tudi na spletu.
49 HR, LT, PL in RS.

Preglednica 6: Oblike poučevanja državljanske vzgoje

Oblika poučevanja	Države članice in opazovalke EMN
Predavanja/učne ure v učilnici	AT (vaje, skupinsko delo, slike, odprte razprave itn.), BE, CZ, DE, EE (skupinsko delo, študijski obiski, razprave, deljenje izkušenj, reševanje enostavnih zadev), EL, ES, FI, FR, HR, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SI, SK in RS
Spletno usposabljanje	AT (jezikovni tečaji), BE, CZ (le prostovoljni tečaji), DE, EE (skupinsko delo, razprave, deljenje izkušenj, reševanje enostavnih zadev), EL, ES, FI, LV, LU, NL, SE, SI, SK[50]
Spletna učna platforma	AT
Mobilna aplikacija	FR, PL
Spletno mesto z informacijami	EE, NL, SE, SK
Kampanje in razdeljevanje informativnih brošur	HR, PT
Praktične dejavnosti/izkušnje, vključno z obiskom znamenitosti itn.	EE, EL, NL in RS
Podrobnosti niso bile sporočene.	BG, IE, IT

Anketirane države so poročale o prednostih in pomanjkljivostih spletnega poučevanja in poučevanja v učilnicah. Švedska je opozorila na razlike v stroških in kakovosti med digitalnim seznanjanjem s skupnostjo in seznanjanjem s skupnostjo v učilnici. Poučevanje na daljavo sicer doseže več udeležencev in olajša stroškovno učinkovito izvedbo tečajev v manj pogostih jezikih in ob različnih časih, vendar lahko vpliva na kakovost poučevanja ter na možnosti za dejavno sodelovanje in dialog. Spletne rešitve morda niso dostopne za priseljence s slabo digitalno pismenostjo.

Estonija in Francija sta določili največje število udeležencev za tečaje v učilnici in za spletne tečaje (v živo), in sicer Estonija 25 in Francija 18. Dolžina tečajev državljanske vzgoje se giblje od štirih ur na Češkem, deset ur v Litvi in 24 ur v Luksemburgu do štirih do petih polnih dni v Estoniji in Franciji ter 80 in več ur v Grčiji,[51] Nemčiji in na Švedskem. Devet držav članic ponuja tečaje državljanske vzgoje v več jezikih, da upravičenci lažje sledijo vsebini,[52] dve pa izvajata jezikovne tečaje v jeziku države gostiteljice.[53]

6 PRILAGAJANJE POTREBAM

Velika večina anketiranih držav članic in opazovalk EMN[54] je poročala, da se tečaji državljanske vzgoje in državljansko usposabljanje prilagajajo (posameznim) potrebam udeležencev (glej preglednico 7).

V 12 anketiranih državah[55] so tečaji na voljo ob različnih časih dneva, na primer v odmoru za kosilo, zvečer in ob koncu tedna, da jih udeleženci lahko uskladijo s svojimi drugimi obveznostmi, kot sta delo ali skrb za otroke. Na primer, grški program vključevanja HELIOS ponuja tečaje v treh izmenah na dan, kar vsakemu gospodinjstvu omogoča, da organizira svoj urnik in varstvo otrok glede na svoje potrebe.

Polovica anketiranih držav[56] udeležencem ponuja varstvo mlajših otrok v času tečajev. Grški program HELIOS ponuja rekreativne dejavnosti za otroke v posebnih prostorih, medtem ko se njihovi starši udeležujejo tečajev. Češka, Finska in Nemčija zagotavljajo podobne storitve za nekatere vrste usposabljanja, v Latviji pa je to obvezno za vse vrste usposabljanja. Na Švedskem imajo sicer udeleženci tečajev državljanske vzgoje pravico do storitev varstva otrok med tečajem, a imajo številne občine težave s čakalno dobo za te storitve. Na Nizozemskem država državljanom tretjih držav, katerih otroci obiskujejo ustanove za varstvo otrok, medtem ko se udeležujejo tečajev državljanske vzgoje, plača

50 Za tečaje, ki jih zagotavljajo nevladne ali mednarodne organizacije za tujce, ki niso upravičenci do mednarodne zaščite ali prosilci zanjo.
51 Te informacije se nanašajo na program vključevanja HELIOS.
52 AT, BE (v Valoniji so na voljo poklicni tolmači), EE, FI, LT, LU, PL, SE, SK.
53 EE, FI, FR.
54 AT, BE, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IT, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SI, SK in RS.
55 BE, CZ, EE, EL, FR, LU, LV, PL, SE, SI, SK in RS.
56 AT, BE (nemško govoreča skupnost), CY, CZ, DE, EE, EL, FI, FR, LV, NL, SE, SK (praviloma ne).

nadomestilo za varstvo otrok. Francija je pred kratkim izdala informativno knjižico[57] za starše, v kateri je razloženo delovanje priložnostnega dnevnega varstva otrok in ki vsebuje ustrezne podatke o partnerskih ustanovah, da državljani tretjih držav, ki so podpisali CIR, lahko uporabljajo njihove storitve varstva otrok med državljanskim in jezikovnim usposabljanjem. V Litvi se tečaji državljanske vzgoje za upravičence do mednarodne zaščite izvajajo v centru za sprejem beguncev, kar zmanjša potrebo po zagotavljanju posebnih storitev, kot je varstvo otrok. Center lahko tudi sproti obravnava posamezne potrebe.

Deset anketiranih držav[58] ponuja državljansko usposabljanje v več jezikih, ki vključujejo najpogostejše materne jezike udeležencev, ter v uradnih jezikih sprejemne države. Na primer, v Luksemburgu so tečaji na voljo v luksemburščini, nemščini, francoščini in angleščini. Francija, Belgija (Valonija) in Slovenija ne ponujajo tečajev v različnih jezikih, a organizirajo prevod/tolmačenje. Prav tako Slovaška. V Grčiji je ukrep za spodbujanje vključevanja beguncev v trg dela vključeval usposabljanje (o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej itn.) s tolmačenjem v angleščino, arabščino in farsi.

Finska in Avstrija uporabljata inovativne načine, pri katerih so nekateri tečaji vezani na spol ter se izvajajo ločeno za moške in ženske.

Študija primera – tečaji, vezani na spol, v Avstriji:

V Avstriji tečaji, vezani na spol, učijo o demokratičnih temeljih in temeljnih načelih, ki izhajajo iz teh temeljev, tj. o temeljnih vrednotah pravnega in družbenega reda. Osrednja tema tečajev sta enakopravnost vseh ljudi in pravica do samostojnega življenja, o katerem se vsak sam odloča, naj bo ženska ali moški. Tečaji sporočajo, da imajo ženske in moški enake pravice, obveznosti in priložnosti ter so sami odgovorni za svoje življenje.

Tudi Nemčija je poročala o inovativnem načinu, pri katerem se pri državljanskem usposabljanju upoštevajo posebne potrebe udeležencev invalidov, na primer gluhih in ljudi z okvarami vida.

V Italiji se upoštevajo lastnosti udeležencev, zaradi katerih so ranljivejši, na primer njihovo psihosocialno zdravje. V Franciji urad za priseljevanje in vključevanje invalide in druge ljudi, ki jim zdravje ne dopušča udeležbe na državljanskem usposabljanju, lahko oprosti udeležbe. Tudi v Belgiji so resno bolni ljudje in invalidi, ki ne morejo izpolnjevati načrta vključevanja, oproščeni državljanskega usposabljanja.

Preglednica 7: Vrsta upoštevanih potreb

Vrsta upoštevanih potreb	Države članice in opazovalke EMN
Urnik, prilagojen delovnim in družinskim obveznostim udeležencev	AT, BE, CY, CZ, EE, EL, FR, LU, LV, NL, PL, SE, SI, SK in RS
Varstvo otrok	AT, BE (nemško govoreča skupnost), CY, CZ (včasih), DE (pri nekaterih tečajih), EE, EL, FI (poskusno), FR, LV (obvezno), NL (nadomestilo za varstvo otrok), SE, SI, SK
Več jezikov	AT, BE (razen Valonije), EE, FI, LT, LU, PL, SE, SK
Prevajalci	BE (Valonija: poklicni tolmači), EL, FR, SE, SI, SK
Tečaji, vezani na spol	AT, FI
Invalidnost	DE, NL
Trajanje tečaja	BE, CZ, NL
Psihosocialno zdravje	IT

7 MERJENJE USPEŠNOSTI: ORODJA IN POSTOPKI

Države članice in opazovalke EMN uporabljajo štiri glavne načine merjenja uspešnosti državljanske vzgoje, ki se razlikujejo po poglobljenosti in kakovosti informacij. To vključuje: 1) spremljanje prisotnosti, 2) inšpekcijske obiske, 3) končni preizkus znanja in 4) ankete. Prva dva načina ponudita le skromni vpogled v učinek usposabljanja, druga dva pa zagotovita kakovostno oceno znanja udeležencev, ki so ga pridobili na tečajih, in informacije o tem, kako koristni so se jim zdeli.

57 Ta dokument, preveden v 12 jezikov (arabščino, angleščino, bengalščino, mandarinščino, dari, španščino, paštunščino, portugalščino, ruščino, tamilščino, tigrinjščino in turščino), je na voljo v dveh različicah: za pariško regijo (z dodatki za to regijo) in preostali del Francije.

58 AT, BE (razen Valonija), EE, EL, FI, LT, LU, PL, SE, SK.

Najpogostejše merilo, ki ga omenjajo 14 držav članic EMN in Srbija,[59] je **spremljanje prisotnosti**, tj. ali je bil udeleženec prisoten pri zadostnem številu ur usposabljanja, skupaj s potrdili o udeležbi. Štiri države članice EMN[60] uspešnost merijo na podlagi **inšpekcijskih obiskov**, ki jih opravijo uradniki, in/ali poročil izvajalcev usposabljanja. Več kot tretjina anketiranih držav[61] sistematično opravlja **preizkuse znanja po koncu tečajev**. Ti vključujejo od preizkusov znanja jezika do »državljanskih izpitov«. V Franciji se ti preizkusi uporabljajo za preverjanje znanja upravičencev o načelih in vrednotah sprejemne družbe. V Belgiji (Flandrija) se s standardnim preizkusom seznanjenosti z družbo ugotavljajo znanje, veščine in odnos glede dela, stanovanja, izobraževanja, zdravja ter pravic, dolžnosti, svoboščin in vrednot flamske družbe v jeziku novoprispele osebe ali drugem jeziku, ki ga ta oseba razume. V Luksemburgu udeleženci za prejem potrdila lahko bodisi obiskujejo tečaj in ne opravljajo končnega preizkusa znanja bodisi ne obiskujejo tečaja, a uspešno opravijo končni preizkus znanja. Sedem držav članic EMN in Srbija uporabljajo **ankete za povratne informacije**[62] ali **samoocenjevanje upravičencev**[63] za ocenjevanje uspešnosti tečajev državljanske vzgoje ali državljanskega usposabljanja.

Posledice neudeležbe

Neobiskovanje obveznih ali prostovoljnih tečajev državljanskega usposabljanja ima lahko negativne posledice za upravičence, praviloma povezane z njihovo pravico do prebivanja v sprejemni državi ali z njihovim finančnim stanjem. To vključuje: 1) negativni vpliv na status prebivališča,[64] 2) znižanje prejemkov,[65] 3) globe,[66] 4) zavrnitev povračila stroškov[67] in 5) prisilno izključitev iz sprejemnega sistema[68] (glej preglednico 8). V desetih anketiranih državah[69] neudeležba nima posledic.

Preglednica 8: Posledice neudeležbe

Vrsta posledic	Države članice in opazovalke EMN
Vpliv na status prebivališča	AT, CY, DE, EE, FR, NL, SI
Znižanje prejemkov	AT, EE, EL, FI, SE (če je državljanska vzgoja del uvodnega programa), SI
Globa	AT, BE, CZ, NL
Povračilo stroškov	HR, SI
Izključitev iz sprejemnega sistema	ES (po večkratnem opozorilu)
Ni posledic	BG, CY, IE,[70] LV, LT, LU, PL, SE, SK in RS

Neobiskovanje obveznih tečajev državljanske vzgoje in/ali jezikovnih tečajev lahko **vpliva na status prebivališča upravičencev** v sedmih anketiranih državah.[71] V Avstriji se lahko zavrne status stalnega prebivališča ali državljanstvo, če niso opravljeni obvezni moduli državljanske vzgoje, na Cipru in Nizozemskem pa, če niso opravljeni povezani izpiti.

V Franciji se podobno lahko šteje, da udeleženci, ki niso redno obiskovali jezikovnega in državljanskega usposabljanja, niso upravičeni do večletnega dovoljenja za prebivanje (veljavnost od dveh do štirih let), za katero se lahko zaprosi po enem letu zakonitega prebivanja. To ne velja za begunce, ki ob podelitvi statusa samodejno postanejo imetniki dovoljenja za prebivanje, in osebe s subsidiarno zaščito, ki samodejno prejmejo dovoljenje za prebivanje za štiri leta.

Zakon o obvladovanju priseljevanja ob izboljšanju vključevanja (objavljen 26. januarja 2024) v 20. členu kot novo zahtevo za izdajo večletnih dovoljenj (večletno dovoljenje za prebivanje in dovoljenje za prebivanje) uvaja uspešno opravljeni državljanski izpit. Namen izpita je preveriti znanje tujih državljanov o načelih in vrednotah republike ter delovanju francoske družbe. Določba začne veljati najpozneje 1. januarja 2026.

V Estoniji dovoljenje za prebivanje upravičencev do mednarodne zaščite ostane veljavno, tudi če

59 BE, BG, CZ, EE, EL, ES, FI, FR, HR, LU, NL, PL, SE, SK in RS.
60 ES, FI, PL, SI.
61 AT, BE (Flandrija), DE, EE, FR, NL, SE, SI.
62 CY, CZ, FI, LV, PL, SK.
63 EE.
64 AT, CY, DE, EE, FR, NL, SI.
65 AT, EE, EL, FI, SE, SI.
66 AT, BE, CZ, NL.
67 HR, SI.
68 ES (po večkratnem opozorilu).
69 BG, CY, IE, LV, LT, LU, PL, SE, SK in RS.
70 Za Irsko se podatki nanašajo na skromno podporo pri seznanjanju za preseljene begunce.
71 AT, CY, DE, EE, FR, NL, SI.

ne obiskujejo (dovolj pogosto) državljanskega usposabljanja, dokler so izpolnjeni pogoji za priznanje statusa. Več držav, ki morajo prosilcem zagotoviti mednarodno ali začasno zaščito, uporablja finančne kazni za prosilce, ki ne obiskujejo tečajev državljanske vzgoje. V Sloveniji neobiskovanje obveznega državljanskega usposabljanja lahko privede do znižanja prejemkov, upravičenci do mednarodne zaščite pa izgubijo pravico do nadomestila za stanovanje za dodatno leto (ali ga morajo vrniti, če so ga že prejeli).

V Avstriji se prejemki lahko znižajo za do 25 % za tri mesece, na Finskem pa se lahko za 20 % zniža mesečni prejemek in ukine nadomestilo za brezposelnost. Druga posledica je lahko globa. V Avstriji globa znaša do 500 evrov in se ob neplačilu spremeni v dvotedensko zaporno kazen. Na Češkem se od udeležencev, ki ne izpolnjujejo zahtev, lahko zahteva plačilo približno 400 evrov, na Nizozemskem pa od 250 do 1.000 evrov. Na Hrvaškem in v Sloveniji se od državljanov tretjih držav morda lahko zahteva vračilo stroškov tečaja. V Belgiji se znesek globe giblje med 50 in 5.000 evrov, odvisno od regije in ponavljanja neizpolnjevanja zahtev.

Ocenjevanje programov državljanske vzgoje

Šestnajst držav članic in opazovalk EMN je potrdilo, da so že ocenile svoje programe državljanskega vključevanja (glej preglednico 9). Vendar sta obseg in metodologija ocenjevanja zelo različna. Opravljeno je bilo zunanje[72] in notranje[73] ocenjevanje, pri čemer je bilo zunanje na splošno izčrpnejše.

Preglednica 9: Opravljeno ocenjevanje

Ocenjevanje	Države članice in opazovalke EMN
Da	AT, BE, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, LU, LV, NL, PL, SE, SI in RS
Ne	BG, CY, HR, IE,[74] LT, PT, SK

Najizčrpnejše ocenjevanje ponudbe državljanske vzgoje je bilo opravljeno v Avstriji, Belgiji, Estoniji in na Nizozemskem. V Avstriji programe državljanske vzgoje redno ocenjujejo notranji uradniki za zagotavljanje kakovosti avstrijskega sklada za vključevanje, zunanji strokovnjaki in udeleženci. Izidi ocenjevanj so spodbudili več prilagoditev programa, vključno s povečanjem števila ur. V Belgiji notranje ocenjevanje opravljajo organi in organizacije, pristojni za ocenjevanje akterjev, ki sodelujejo pri državljanskem vključevanju, ter za podporo tem akterjem, zunanje ocenjevanje pa zunanji raziskovalni centri in univerze. V svojem letnem poročilu za leto 2022 je bruseljski center za povezanost družbe opravil raziskavo na podlagi življenjskih zgodb ljudi v postopku francoskega državljanskega vključevanja v regiji Bruselj – glavno mesto, da bi preučil učinek vključevanja na kazalnike, kot so zaposlenost in stanovanjske razmere. V Estoniji je ministrstvo za kulturo naročilo več ocenjevanj programa državljanske vzgoje, ki so na splošno pokazala pozitivne rezultate, a ugotovila tudi težave.

Študija primera: Estonija – uradno ocenjevanje programa državljanske vzgoje

Najnovejša estonska ocena je bila objavljena konec leta 2023 in je potrdila visoko stopnjo zadovoljstva pri različnih tematskih in jezikovnih učnih modulih: 85 % udeležencev je poročalo, da je program v celoti ali znatno izpolnil njihova pričakovanja.

Zavedanje o programu je veliko, vendar so težave pri razpoložljivosti usposabljanja, saj ni dovolj primernih prostorov, informacije o prihodnjih usposabljanjih pa so skope. Še vedno so težave pri prijavljanju na usposabljanje, predvsem zaradi spletnega prijavnega postopka.

Nizozemsko ministrstvo za socialne zadeve in zaposlovanje je naročilo tri poročila o vplivu zakona o državljanskem vključevanju iz leta 2021. Tudi Univerza Erasmus v Rotterdamu je opravila ocenjevanje, več občin pa je ocenilo programe državljanske vzgoje na lokalni ravni.

Dve državi sta pred kratkim naročili ocene, ki bodo izhodišča za politične spremembe v zvezi s ponudbo državljanske vzgoje na državni ravni. Finsko ministrstvo za gospodarske zadeve in zaposlovanje je januarja 2024 objavilo poročilo, v katerem so zbrani sredstva za izvajanje večjezične državljanske vzgoje v državi in izkušnje udeležencev, informacije o načinu izvajanja državljanske vzgoje v nekaterih drugih državah ter priporočila za izvajanje državljanske vzgoje v prihodnosti. Podobno je Švedska decembra 2023 imenovala preiskovalni odbor za nadzor nad zakonodajo o državljanski vzgoji, njeno analizo in predloge sprememb, predvsem za predloge, kako doseči večji del ciljne skupine, za razvoj sistema spodbud ter za pripravo predloga glede obsega in vsebine državljanske vzgoje, vključno s sistemom za preizkus znanja.

Pričakuje se, da bodo priporočila pripravljena do februarja 2025.

V drugih državah se prav tako že opravlja ocenjevanje, a večinoma na makroravni. Češka, Francija (dodatno ocenjevanje je leta 2021 izvedlo revizijsko podjetje), Nemčija, Poljska, Slovenija, Španija in Srbija stalno ocenjujejo svoje programe državljanskega vključevanja. Običajno jih ocenjujejo izvajalci tečajev, opravljajo pa se tudi ankete o zadovoljstvu upravičencev. V prejšnjem obdobju financiranja AMIF je Latvija ovrednotila statistiko udeležbe, tj. število udeležencev po izvorni državi, pravnem statusu, kraju prebivanja itn. Podobno je Luksemburg ovrednotil značilnosti udeležencev v letih 2022/2023. V Grčiji Direktorat za družbeno vključevanje na Ministrstvu za migracijo in azil spremlja delovanje centrov za vključevanje migrantov ter izvajanje programa vključevanja HELIOS in ukrepov za spodbujanje vključevanja beguncev v trg dela. Direktorat za družbeno vključevanje objavlja letna poročila o centrih za vključevanje migrantov, ki vsebujejo pregled njihovega delovanja ter opozarjajo na težave in izzive.

Opozorilo: Spremljanje vključevanja, vključno z državljanskim vključevanjem, je podrobneje preučeno v informatorju Spremljanje vključevanja državljanov tretjih držav (Monitoring the integration of third-country nationals, 2024).

DODATNE INFORMACIJE

Spletno mesto EMN: **http://ec.europa.eu/emn**
LinkedIn EMN: **https://www.linkedin.com/company/european-migration-network**
Račun X EMN: **https://x.com/emnmigration**
EMN na YouTube: **https://www.youtube.com/@EMNMigration**

NACIONALNE KONTAKTNE TOČKE EMN

Avstrija: **www.emn.at/en/**
Belgija: **www.emnbelgium.be/**
Bolgarija: **www.emn-bg.com/**
Hrvaška: **emn.gov.hr/**
Ciper: **www.moi.gov.cy/moi/crmd/emnncpc.nsf/home/home?opendocument/**
Češka republika: **www.emncz.eu/**
Estonija: **www.emn.ee/**
Finska: **emn.fi/en/**
Francija: **www.immigration.interieur.gouv.fr/Europe-et-In-ternational/Le-reseau-europeen-des-migrations-REM3/ Le-reseau-europeen-des-migrations-REM2**
Nemčija: **www.bamf.de/EN/Themen/EMN/emn-node.html**
Grčija: **https://migration.gov.gr/emn/**
Madžarska: **www.emnhungary.hu/en**
Irska: **www.emn.ie/**
Italija: **www.emnitalyncp.it/**
Latvija: **www.emn.lv**
Litva: **www.emn.lt/**
Luksemburg: **emnluxembourg.uni.lu/**
Malta: **emn.gov.mt/**
Nizozemska: **www.emnnetherlands.nl/**
Norveška: **www.udi.no/en/statistics-and-analysis/european-migration-network---norway#**
Poljska: **www.gov.pl/web/european-migration-network**
Portugalska: **rem.sef.pt/en/**
Romunija: **www.mai.gov.ro/**
Slovaška: **www.emn.sk/en**
Slovenija: **emnslovenia.si**
Španija: **www.emnspain.gob.es/en/home**
Švedska: **www.emnsweden.se/**
Gruzija: **migration.commission.ge/**
Moldavija: **bma.gov.md/en**
Ukrajina: **dmsu.gov.ua/en-home.html**
Črna gora: **www.gov.me/mup**
Armenija: **migration.am/?lang=en**
Srbija: **kirs.gov.rs/eng**

Prevod, lekturo in tisk je zagotovila nacionalna kontaktna točka Slovenije v EMN.